

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

23 листопада 2017 р.

РІВНЕ 2017

2) *термінологічну полісемію*, причиною якої є семантична деривація всередині терміносистеми.

Список використаних джерел:

1. Кияк Т. Р. Запозичення та інтернаціоналізми у фахових мовах [Електронний ресурс] / Тарас Романович Кияк. – 2006. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/1068/1/06ktpifm.pdf>
2. Павлюк І. Б. Семантична деривація у фаховій мові фітнесу / І. Б. Павлюк // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. – Ніжин, 2014. – Книга 1. – С. 26-30.
3. Фомина И. Н. Семантическая деривация в формировании английской политической терминологии : автореф. дис. ... кандидата филол. наук : спец.10.02.04 «Германские языки» / Инна Николаевна Фомина. – Москва : МГУ им. М.В. Ломоносова, 2006. – 190 с.
4. IRS Tax Glossaries. – Mode of access: https://www.irs.gov/site-index-search?search=tax+glossary&field_pup_historical_1=1&field_pup_historical=1

УДК 81'366=512,161

*Є.В. Михайлова, канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне*

СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ "ЧАСТИНА МОВИ"

Визначення системи частин мови відображає категоризацію лексичного масиву мови, як об'єктивно існуючих, виражених у мові категорій. Поняття мовної категорії ґрунтується на загальнонауковому методологічному понятті категорії, що має філософське трактування і виходить із античної філософської традиції. Мовна категорія розглядається у широкому та вузькому розумінні: у першому випадку – це будь-яка група мовних елементів (знакових або однопланових мовних одиниць), яка виокремлюється за якоюсь спільною ознакою; у другому – це якась ознака, яка лежить в основі поділу сукупності однорідних мовних одиниць на обмежену кількість класів, члени яких характеризуються одним значенням класифікаційного параметра.

Системний аналіз понятійних категорій у їх загальномовному вираженні представлено у функціонально-граматичних дослідженнях. Теоретично-концептуальна модель функціональної граматики, розроблена О.В. Бондарком, базується на трьох поняттях: 1) семантична категорія, яка формується на понятійній категорії; 2) функціонально-семантичне поле; та 3) категорійна ситуація. "Функціонально-семантичне поле (ФСП) – це групування різнорівневих засобів певної мови, що взаємодіють на основі спільних семантичних функцій і виражають варіанти певної семантичної категорії. ФСП (аспектуальність, темпоральність, таксис та ін.) розглядаються як мовне представлення відповідних семантичних категорій в упорядкованій множинності різнорівневих мовних засобів і їх функцій. Можна сказати, що ФСП – це семантична категорія, що розглядається в єдності із системою засобів її вираження в певній мові". О.В. Бондарко визначає ФСП як білатеральну єдність, яка має план змісту – семантичну категорію, і план вираження – різнорівневі мовні засоби, що служать для реалізації функцій цієї семантичної категорії. Відповідно, застосовуючи структуру ФСП, наприклад, у турецькій мові, можна визначити ФСП персональності, яке базується на семантичній категорії особи, що реалізується у мові іменниками та особовими займенниками у функції суб'єкта та об'єкта, особовими граматичними формами дієслів, іменників та прикметників у функції предиката, ізафетними словосполученнями. Різнорівневі засоби вираження семантичної категорії формують парадигматичну систему ФСП, яка проектується на висловлювання, що відображає різноманітні категорійні ситуації – змістові структури висловлювання, мотивовані сигніфікативними ситуаціями, що відображають реальні ситуації дійсності.

Основою для виокремлення класу слів – частини мови, а точніше, для створення моделі, що адекватно відображає онтологічне розподілення слів у мовно-мисленнєвій діяльності, служить здатність виражати загальне для всіх слів певного класу значення або поняття, яке в кожній конкретній мові виражається чітко визначеними формальними засобами – морфологічними і / або синтаксичними.

Семантика слова як знакової одиниці мови синтезує лексичний і граматичний компоненти. Лексичний компонент (лексичне значення) відображає вибір об'єктом думки реалію дійсності (реальний предмет, реальна дія, явище, властивість тощо), а граматичний компонент (граматичне значення) відображає схему мислення, те, як ми мислимо, тобто як класифікуємо, категоризуємо це лексичне значення: як предмет – предметність, як відношення чи якість – ознака і т. ін.

Отже, граматична семантика слова завжди має узагальнювальний характер, оскільки вона репрезентує у слові через конкретну граматичну форму сукупність притаманних йому граматичних значень, а отже, граматичних категорій. Часткові граматичні категорії, які можуть системно реалізовуватися у парадигмі одного слова, узагальнюються в абстракцію вищого ступеня – загальнокатегорійне значення (категорійне значення частини мови), яке, відповідно, виконує класифікаційну функцію – об'єднує слова в класи (частини мови) за цією спільною граматичною семантикою, тому частини мови і називають семантико-граматичними класами слів. "Співвідношення загальних і часткових граматичних категорій характеризується ще й тим, що часткові граматичні значення мають безпосередньо форми вираження, тоді як загальне значення виражається не якоюсь однією або рядом форм чи синтаксичних функцій, а всією їх сукупністю. Причому загальне категорійне значення пізнається за частковою категорією, а не створюється нею.

Отже, граматичні категорії, які виражаються морфологічними засобами, прийнято називати морфологічними. У граматиках ці терміни вживаються як синонімічні. Структуру морфологічних категорій утворюють протиставлені граматичні значення, виражені морфологічними формами (афіксами, аналітичними сполуками), та відношення між ними. Граматичні значення називаються у лінгвістиці також терміном "грамема". Цей термін був запропонований К. Пайком і використовується для найменування компонентів граматичних категорій, проте при цьому маються на увазі лише елементи змісту. Інколи цей термін використовується в іншому значенні – поєднання елементарних граматичних значень, які не реалізуються у словоформі одне без одного. Отже, морфологічна категорія – це система

однорідних граем, що протиставляються одна одній. Якщо морфологічна категорія тлумачиться як єдність змісту та форми, то граема – компонент змісту морфологічної категорії. Вираження граеми характеризується, як і морфологічні форми, певною сукупністю формальних показників.

Класифікація слів за частинами мови – це систематизація лексики мови за граматичними категоріями, яка адекватно відображає граматичну будову мови і є її структурною морфологічною моделлю. За загальним категорійним значенням кожна частина мови протиставляється іншим семантико-граматичним класам слів, причому це протиставлення може виражатися системою морфологічних форм (системою словозміни), або однією незмінною формою, але в граматичній будові мови таке протиставлення класів за формами (змінюваними / незмінюваними) і буде морфологічним оформленням граматичних відношень однієї частини мови до іншої і до граматичної системи як цілості.

УДК 81'373.7:811.112.2

І.І. Орел, канд. філол. наук

Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне

РОЛЬ НАРОДНИХ ЗАБОБОНІВ І ВІРУВАНЬ У ФОРМУВАННІ КОНОТАТИВНОГО КОМПОНЕНТА СЕМАНТИКИ СТЕРЕОТИПІВ

Поняття стереотипу активно досліджується у різних напрямках гуманітарної науки. Низка лінгвістів (Є. Бартмінський, О. Белова, О. Березович, У. Квастхофф, І. Кобозева, Х. Патнем) присвятили свої дослідження вивченню проблематики стереотипів. Стереотипи розглядаються як “семантичні або формальні конструкції, які формують культурно-мовний образ об’єкта” [2, с. 13]. Таке тлумачення дає підстави описувати два різні аспекти лінгвістичної класифікації стереотипів. Перший аспект – формальний (фразеологія, мовні кліше), другий аспект – семантичний (сміслові конотації мовних одиниць) [1, с. 154]. Вивчення семантичного аспекту (а саме –

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

BAUZER A. MODELING THE SYNTACTICAL
RELATIONS: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE 3

DEMENCHUK O. TOWARDS A TYPOLOGY OF
SEMANTIC DERIVATION MODELS 6

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

ПОТАПЧУК С.С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО
ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ 10

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

АЛАДЬКО Д.О. МОТИВАЦІЙНІ МОДЕЛІ
НОМІНАЦІЙ АРТЕФАКТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 14

АЛАДЬКО О.Д. НОМІНАЦІЇ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ 17

ВАСИЛЬЄВА О.Є. СМАКОВІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 20

ВАСИЛЬКІВ Л. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
ВІЗУАЛЬНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 23

ГЕРАСИМОВА Н.І. ОЛЬФАКТОРНІ НОМІНАЦІЇ У
ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ 28

ГРЕБЕНЮК Ю. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТЕМПЕРАТУРНИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	30
ДАВИДОВИЧ Х.В. ТИПИ ВІДПОВІДНОСТЕЙ СЕМАНТИЧНИХ ДЕРИВАЦІЙ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРАХУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	34
ДРОШКЕВИЧ М.В. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ	40
КІНАЩУК А.В. ТИПИ СЕМАНТИЧНИХ ВІДПОВІДНОСТЕЙ ІРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	43
КУЧМА Т.В. ТАКСОНОМІЯ ВТОРИННИХ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ІЄРАРХІЇ СУСПІЛЬСТВА	49
МІЗІН К.І. ЕТНОУНІКАЛЬНІ ЕМОЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	52
НАУМЮК В.М. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ КОЛОРАТИВНИХ НОМІНАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКИХ МОВАХ	55
НЕМЕРИШИНА М.В. СПЕЦИФІКА ПОНЯТІЙНИХ СЕГМЕНТІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «ДРУЖБА» У ЇХ СИНОНІМІЧНИХ НОМІНАЦІЯХ	59

СОБШАН Є.О. СЕМАНТИЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ
НОМІНАЦІЙ БОЛЮ ТА ДИСКОМФОРТНИХ
ВІДЧУТТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ 64

ЦУП О.В. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ,
НІМЕЦЬКІЙ, ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 67

ЧЕРЕМІСІН М.В. ГУСТАТИВНІ НОМІНАЦІЇ В
АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
МОВАХ 70

***ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА
СЕМАНТИКИ***

КОНСТАНТИНОВА О.В. СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ
В АНГЛОМОВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ОПОДАТКУВАННЯ 74

МИХАЙЛОВА Є.В. СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ
РОЛЬ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ "ЧАСТИНА МОВИ" 77

ОРЕЛ І.І. РОЛЬ НАРОДНИХ ЗАБОБОНІВ І ВІРУВАНЬ
У ФОРМУВАННІ КОНОТАТИВНОГО КОМПОНЕНТА
СЕМАНТИКИ СТЕРЕОТИПІВ 80

РИШКОВА А.В. ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ
СТАТУСУ ЗРОЩЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ 84

ТАРАСЮК Н.Ю. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА
ПАРАДИГМА СЛОВОТВІРНОГО ЗНАЧЕННЯ
ФРАНЦУЗЬКОГО АД'ЄКТИВА. 87

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БОРЗЕНКО О.П. СЛОВО ЯК НАЙВАЖЛИВІША
ОДИНИЦЯ МОВИ 92

ПАВЛОВСЬКА Л.О. ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНЕ
ВИРАЖЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У 96
РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М. СЕМАНТИКА ЛІТЕРАТУРНИХ
ТЕКСТІВ ТА ПРОБЛЕМА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ 99
ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА (МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ
АСПЕКТ)

КРУТЬКО Т.В. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЖАНР 105
ВІРТУАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

МІГІРІН П.І. ДО ПИТАННЯ СЕМАНТИКИ ТЕКСТУ І 107
ДИСКУРСУ

ХАРИТОНОВА Д.Д. КАТЕГОРІЇ “СВІЙ” ТА 111
“ЧУЖИЙ” У ЇХ ОПОЗИЦІЙНОМУ
ПРОТИСТАВЛЕННІ

ЧЕБЕРЯК А.М. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ 114
ГУМОРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ
РОМАНУ ХЕЛЕН ФІЛДІНГ «ЩОДЕННИК БРІДЖИТ
ДЖОНС»)

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

ВАКУЛЕНКО О.Л. МІЖМОВНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ 121
КОНЦЕПТІВ ТА ЇХНЬОЇ СТРУКТУРИ – НЕОБХІДНІ
СКЛАДОВІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

ДЖУРИЛО А.П., БАБИЧ О.А. ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ТЕЛЕСКОПІ ЯК НОВІТНЬОГО СПОСОБУ СЛОВОТВОРЕННЯ	126
ДЖУРИЛО А.П., ДЕМИДОВА Д.В. ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	130
ДЖУРИЛО А.П., НАКАЛЮЖНИЙ Н.В. ФЕНОМЕН ЄВРОЛЕКТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ	134
ЗАБОЛОТНА Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЕМАНТИКИ ТОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	138
ПАЮК В.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АРХАЇЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	141
ХРИСТИЧ Н.С. СПОСОБИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ АНТРОПОНІМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	144
ШЕВЧУК Л.О., ТОНКОШКУРОВА Ю.Ю. ПРАКТИЧНІ ТРУДНОЩІ СЛОВОТВІРНОГО ХАРАКТЕРУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОМУ ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ	148
SCHMYRKO O. ÜBERSETZUNGSMÖGLICHKEITEN DER DEUTSCHEN UND UKRAINISCHEN SPRICHWÖRTER	152